

Υγεία και Ασφάλεια του προσωπικού έκτακτης ανάγκης σε καταστροφή μεγάλης κλίμακας

Ασπασία Καραμάνου¹, Ιωάννα Τσούπρα², Ευστράτιος Δαβάκης³, Σπυρίδων Μακρής⁴

1. Αυτοτελής Δ/ση Πολιτικής Προστασίας Περιφέρειας Αττικής
2. Εντεταλμένη Σύμβουλος Πολιτικής Προστασίας, Περιφέρειας Αττικής
3. Αυτοτελής Δ/ση Πολιτικής Προστασίας Περιφέρειας Αττικής
4. Αυτοτελής Δ/ση Πολιτικής Προστασίας Περιφέρειας Αττικής

1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Μια καταστροφή μεγάλης κλίμακας έχει συχνά ως αποτέλεσμα εκατοντάδες θανάτους και τραυματίες ενώ χιλιάδες άλλοι επηρεάζονται άμεσα με την βλάβη της περιουσίας τους ή/και του περιβάλλοντος. Εκτείνεται σε μεγάλες περιοχές και οι επιχειρήσεις διάσωσης και απόκρισης μπορεί να διαρκέσουν εβδομάδες, ακόμη και μήνες. Για παράδειγμα, ο τυφώνας Άντριου στην Αμερική το 1992 έπληξε μια περιοχή που εκτεινόταν για πάνω από 1000 τετραγωνικά μίλια. Στους δίδυμους πύργους το 2001 οι εργασίες απόκρισης θεωρήθηκαν ότι ολοκληρώθηκαν 8 μήνες μετά την καταστροφή.

Το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο και το ηλεκτρικό δίκτυο μπορεί να καταρρεύσουν ενώ πολύ γρήγορα μπλοκάρει και η κυκλοφορία στους μεγάλους οδικούς άξονες πχ από καταρρεύσεις κτιρίων, πλημμυρικά φαινόμενα, κατολισθητικά κκ, ανάλογα με το συμβάν.

Το ίδιο το προσωπικό έκτακτης ανάγκης καθώς και κρατικές υπηρεσίες και φορείς δύναται να πληγούν από το καταστροφικό συμβάν.

Όταν μια καταστροφή, είτε φυσική είτε ανθρωπογενής, κατακλύζει τους πόρους και τις ικανότητες των τοπικών οργανώσεων, οργανώσεις που προέρχονται από άλλες περιοχές κοντά ή μακριά, έρχονται για να βοηθήσουν τα άτομα με τοπική αρμοδιότητα.

Οι εργαζόμενοι έκτακτης ανάγκης στο πεδίο της καταστροφών εκτίθενται σε ένα συνδυασμό πολλών διαφορετικών κινδύνων και μπορεί να υπάρχουν πολλές πιθανές συνέπειες για την ασφάλεια και την υγεία τους.

Στο προσωπικό έκτακτης ανάγκης περιλαμβάνονται μεγάλες επαγγελματικές ομάδες, είτε κρατικοί υπάλληλοι είτε εθελοντές, με ποικίλες ικανότητες και δεξιότητες όπως πυροσβέστες, αστυνομικοί, ιατρικό προσωπικό και παραϊατρικό προσωπικό και ψυχολόγοι. Θα δούμε άτομα που ασχολούνται με εξειδικευμένες δραστηριότητες, όπως η άρση επικινδυνότητας από τα συντρίμια και η αποκατάσταση της υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και των μεταφορών καθώς και διασώστες με εξειδίκευση στη διάσωση νερού, διάσωσης βουνού ή διάσωσης από ύψος. Γείτονες και άλλοι εθελοντές θα προστρέξουν στον τόπο της καταστροφής προσπαθώντας να βοηθήσουν με όποιο τρόπο μπορούν. Οι δημοσιογράφοι θα πλησιάσουν στα πλησιέστερα δυνατά σημεία αναζητώντας μια πλεονεκτική θέση για να κάνουν το ρεπορτάζ τους. Αρμόδιοι υπάλληλοι των κρατικών υπηρεσιών θα φτάσουν για να εκτιμήσουν τις ζημιές που προκλήθηκαν. Άλλα ενδιαφερόμενα άτομα και οργανώσεις θα στείλουν τρόφιμα, προμήθειες και εξοπλισμό.

Τρέχουσες περιβαλλοντικές, οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις και τα δεδομένα τάσης όλα δείχνουν αύξηση στη σοβαρότητα και τη συχνότητα των καταστροφών στο μέλλον. Φαινόμενα που υποστηρίζουν αυτή την υπόθεση περιλαμβάνουν την αυξημένη χρήση ενέργειας, την προοδευτική υπερθέρμανση του πλανήτη, τις κλιματικές αλλαγές και η ρύπανση, την αύξηση του πληθυσμού, τη διασπορά της εκβιομηχάνισης σε όλο τον κόσμο, την επέκταση των εγκαταστάσεων μεταφοράς, και την αυξανόμενη εξάπλωση της τρομοκρατίας.

Ένα χαρακτηριστικό αυτών των μεγάλων, σπάνιων, και δυναμικών εκδηλώσεων είναι η ταχέως εξελισσόμενη πολυπλοκότητα που αντιμετωπίζουν τα άτομα που προσπαθούν να διαχειριστούν αποτελεσματικά όλες τις οργανώσεις, τους ανθρώπους, τις δραστηριότητες και τα καθήκοντα, τον εξοπλισμό και τις προμήθειες, τις επικοινωνίες, καθώς και την ασφάλεια και την υγεία όλων των εμπλεκομένων

Σε μια προσπάθεια αυτού του μεγέθους, όπου πολλές διαφορετικές οργανώσεις δεν είναι εξοικειωμένοι με τις πρακτικές λειτουργίας ο ένας του άλλο, ενώ σε πολλές φορές έρχονται αντιμέτωποι με νέα και άγνωστα

καθήκοντα υπό το καθεστώς της αβεβαιότητας και των χρονικών περιορισμών, μια νέα σειρά δευτερογενών κινδύνων μπορεί να προκύψουν από την ίδια τη λειτουργία της απόκρισης.

2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η σημερινή παρουσίαση επικεντρώνεται στο σχεδιασμό ετοιμότητας για τη διαχείριση των καταστροφών μεγάλης κλίμακας παρέχοντας μια σειρά βιβλιογραφικών συστάσεων, σχετικά με το πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί η υγεία και ασφάλεια του προσωπικού έκτακτης ανάγκης στον τόπο της καταστροφής. Το θέμα αυτό έχει υπογραμμιστεί ότι αποτελεί ζήτημα αυξημένης προτεραιότητας από πολλούς ειδικούς, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εργαζόμενοι εκτίθενται σε όλο και περισσότερους και σοβαρότερους κινδύνους καθώς έρχονται αντιμέτωποι με τα γεγονότα μεγαλύτερα τόσο σε αριθμό όσο και τη σοβαρότητα.

Η Αυτοτελής Δ/ση Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας Αττικής προτίθεται να καταθέσει ολοκληρωμένη πρόταση για νομική επεξεργασία ή για την έκδοσης κατευθυντήριων οδηγιών με σκοπό την υγεία και ασφάλεια του προσωπικού των επιχειρήσεων έκτακτης ανάγκης με βάση όσα σήμερα συνοπτικά θα αναφερθούν στη σημερινή παρουσίαση.

Η πρόταση αυτή της διαχείρισης της ασφάλειας μπορεί να αναλυθεί σε τρεις διαδοχικές κεντρικές συνιστώσες, όπως φαίνεται στη διαφάνεια οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε μια συνεχή κυκλική διαδικασία μέχρι την ολοκλήρωση της απόκρισης ως εξής:

1. Συλλογή Πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση
 - 1.1 Αναγνώριση των Κινδύνων
 - 1.2 Πληροφορίες σχετικά με τον προσωπικό που λαμβάνει μέρος στις επιχειρήσεις
 - 1.3 Πληροφορίες για την υγεία και τους τραυματισμούς του προσωπικού των επιχειρήσεων
2. Ανάλυση των διαθέσιμων επιλογών και λήψη αποφάσεων
 - 2.1 Αξιολόγηση των Κινδύνων
 - 2.2 Διαχείριση των Κινδύνων
 - 2.3 Επιλογή Προστατευτικών Μέτρων
3. Ανάληψη δράσης για την εφαρμογή των αποφάσεων της ασφάλειας
 - 3.1 Αποτελεσματικοί μηχανισμοί για την εφαρμογή των αποφάσεων ασφάλειας
 - 3.2 Μέτρα για την προστασία της υγείας του προσωπικού έκτακτης ανάγκης
 - 3.3 Διαχείριση Πόρων και Εξοπλισμού Ασφαλείας

Μια εικόνα των δυνητικών επιπτώσεων που απειλούν την ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια του προσωπικού έκτακτης ανάγκης στα πιο κοινά πεδία δράσης τους περιλαμβάνουν:

Φυσικές Καταστροφές (πλημμύρες, καταιγίδες, πυρκαγιές, σεισμοί, ηφαιστειακές εκρήξεις)

- ♣ ασθένειες μεταδίδονται από το νερό που μολύνθηκε (διάρροια, η χολέρα, ο τυφοειδής πυρετός, η ηπατίτιδα Α, η ηπατίτιδα Ε, παρασιτικές ασθένειες και δυσεντερία)
- ♣ λοιμώδη (πχ φυματίωση) και μεταδιδόμενα με το αίμα νοσήματα (πχ HIV, ηπατίτιδα Β και ηπατίτιδα C), ως αποτέλεσμα της επαφής με επιζώντες και πτώματα
- ♣ αναπνευστικών και ασθματικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένων της ασφυξίας, θερμικής καταπόνησης, και καρκινογόνων επιπτώσεων των ηφαιστειακών εκρήξεων, κατολισθήσεις, σεισμοί και πυρκαγιές με την έκλυση σημαντικών ποσοτήτων τέφρας, αερίων και σκόνης
- ♣ Κίνδυνος παγίδευσης ή τραυματισμού από τα συντρίμια

Βιομηχανικά ατυχήματα (όπου εμπλέκονται επικίνδυνα υλικά, όπως στους τομείς της πυρηνικής ενέργειας και των ορυχείων)

- ♣ θάνατοι, σοβαροί τραυματισμοί και βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα προβλήματα για την υγεία από

ατυχήματα που προκαλούνται από εκρήξεις, ακολουθούμενες από τις πυρκαγιές και απελευθέρωση των τοξικών ουσιών. : Οι συνέπειες για την υγεία μπορεί να περιλαμβάνουν πονοκέφαλο, σύγχυση, λιποθυμία, διέγερση, παραλήρημα ή σπασμούς, αναπνευστικές παθήσεις, καρδιαγγειακές δυσλειτουργίες, νεφρική ανεπάρκεια, προβλήματα στα μάτια και το δέρμα και γαστρεντερικά προβλήματα

♣ σοβαρές συνέπειες για την υγεία, όπως εγκαύματα, δερματικές παθήσεις, καθώς και ανίατες ασθένειες, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων ειδών καρκίνου, οξύ σύνδρομο ακτινοβολίας (ARS) και το θάνατο ως αποτέλεσμα της πυρηνικής ακτινοβολίας.

Μεταφορικά ατυχήματα (μεγάλες συντριβές αυτοκινήτων, αεροπορικά δυστυχήματα, σιδηροδρομικά ατυχήματα)

♣ κίνδυνος δευτερεύοντος ατυχήματος από διερχόμενο όχημα

♣ ειδικούς κινδύνους που συνδέονται με τα ατυχήματα που αφορούν τη μεταφορά επικίνδυνων ουσιών, επικίνδυνων υλικών, ή που προέρχονται από την καύση καυσίμων ή χημικών ουσιών που χρησιμοποιούνται σε οχήματα, που έχουν αναφλεγεί ή εκραγεί.

Έκτακτες καθημερινές ανάγκες (τροχαία ατυχήματα, σκηνές εγκλήματος, εκρήξεις αερίου, πυρκαγιές)

Τρομοκρατικές και εγκληματικές επιθέσεις (βομβιστικές επιθέσεις, επιθέσεις αερίου, πυροβολισμοί)

Μαζικές δημόσιες εκδηλώσεις (αρνητικά γεγονότα κατά τη διάρκεια συναυλιών, αθλητικών εκδηλώσεων διαδηλώσεις)

3. ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

3. 1. Αναγνώριση των κινδύνων

Οι διαχειριστές της ασφάλειας του προσωπικού στην σκηνή των μεγάλων καταστροφών εξαρτώνται από την αξιολόγηση των κινδύνων που απειλούν τους εργαζόμενους. Η αναγνώριση των κινδύνων στο πεδίο είναι βασικό στοιχείο της διαδικασίας. Αναφέρεται στην παροχή έγκαιρων και ακριβών στοιχείων σχετικά με το εύρος των πιθανών κινδύνων που αναμένονται στην σκηνή της καταστροφής και απειλούν την ασφάλεια του προσωπικού.

Ωστόσο τα εγγενή χαρακτηριστικά των καταστροφών λειτουργούν ανασταλτικά στη συλλογή των δεδομένων που απαιτούνται. Όταν μια σκηνή καλύπτει μια μεγάλη γεωγραφική περιοχή, η συλλογή και η διαχείριση των πληροφοριών για την επικινδυνότητα καθίσταται προβληματική λόγω της δυσκολίας που υπάρχει για μια συνολική επισκόπηση της σκηνής. Οι λειτουργικές απαιτήσεις της καταστροφής όπως για παράδειγμα η υποβοήθηση σημαντικού αριθμού θυμάτων μπορεί να παρεμποδίζει τις προσπάθειες των τοπικών οργανώσεων να συλλέξουν στοιχεία επικινδυνότητας. Βλάβες στην ηλεκτρική ενέργεια εμποδίζουν επίσης συχνά την αναγνώριση των κινδύνων.

Το ίδιο επίσης και σε άλλες υποδομές ζωτικής σημασίας όπως είναι η επικοινωνία για την ανταλλαγή δεδομένων. Επίσης βλάβες δύναται να συμβούν και σε περιουσιακά στοιχεία που απαιτούνται για τη συλλογή πληροφοριών. Για παράδειγμα, στον τυφώνα Andrew και τα δύο ελικόπτερα του τμήματος διάσωσης υπέστησαν βλάβες και δεν μπορούσε να υπάρχει επισκόπηση της σκηνής

Επίσης σε πολλές περιπτώσεις οι τοπικές οργανώσεις δεν έχουν την εμπειρία που απαιτείται για την αναγνώριση αρκετών τύπων κινδύνων. Κάποιοι κίνδυνοι όπως οι αέριοι ρύποι ή η παρουσία συγκεκριμένων παθογόνων οργανισμών είναι πολύ πιο δύσκολο να εντοπιστούν και να μετρηθούν, χωρίς κάποιες πιο προηγμένες τεχνολογικές λύσεις.

Η συμμετοχή πολλών ανεξάρτητων οργανισμών μπορεί να περιπλέξει τις προσπάθειες συγκέντρωσης ακριβών στοιχείων επικινδυνότητας αφού διεκπεραιώνουν ανεξάρτητα αυτές τους τις προσπάθειες με διαφορετικές μεθόδους και ερμηνείες των δεδομένων με αποτέλεσμα σε πολλές περιπτώσεις ασυνέπεια στα παραγόμενα αποτελέσματα.

Κατά συνέπεια για την απόκτηση πληροφοριών σχετικά με το πλήρες φάσμα των προβλέψιμων κινδύνων που θα μπορούσαν να εμφανιστούν, οι διαχειριστές ασφαλείας θα πρέπει να έχουν πρόσβαση, δυνατότητες αξιολόγησης και την τεχνογνωσία που απαιτείται.

Ένα συντονισμένος Διυπηρεσιακό Σχέδιο για την παρακολούθηση των κινδύνων συστήνεται (τύποι κινδύνων που δύναται να εμφανιστούν και πληροφορίες γι αυτούς, χρονοδιαγράμματα πάνω στο οποίο οι διαχειριστές θα χρειαστούν πληροφορίες σχετικά με τον κίνδυνο, προτεραιοποίηση κινδύνων μνημόνια συνεργασίας με ιδιωτικές εταιρίες ή από άλλους φορείς που έχουν την κατάλληλη τεχνογνωσία για δοκιμές πεδίου, ανάλυση νερού κτλ)

Η ανάπτυξη συστημάτων και διαδικασιών διαχείρισης πληροφοριών όπως καταλόγων, κατευθυντήριων γραμμών, λιστών ελέγχου και προτύπων μπορεί να υποβοηθήσουν καλύτερα τις προσπάθειες της ασφάλειας, ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια των εργασιών της καταστροφής. Επιπλέον, συμβάλλουν στην διασφάλιση ότι οι διάφορες οργανώσεις έχουν μια ομοιόμορφη κατανόηση των αναγκών, παρακολούθηση του κινδύνου και οι πληροφορίες είναι μεγέθη ομοειδή και συγκρίσιμα και εξασφαλίζεται η συνοχή των προσπαθειών μεμονωμένων ατόμων όπως για παράδειγμα τυποποιημένες κάρτες ή πρότυπα για την εκτίμηση των ζημιών σε κτίρια. Για να καταστεί δυνατή η χρήση των πληροφοριών από τις προσπάθειες παρακολούθησης διαφορετικούς εμπλεκόμενους οργανισμούς τα στοιχεία επικινδυνότητας πρέπει να παράγονται και να παρουσιάζονται έτσι ώστε να μπορεί εύκολα να συγκριθούν και να χρησιμοποιηθούν από τους διαχειριστές της ασφάλειας. Κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων, τυποποιημένα έντυπα και μορφές θα καταστήσει ευκολότερο στους διοικητές των περιστατικών να απορροφήσουν εύκολα τις απαραίτητες πληροφορίες.

3. 2. Πληροφορίες σχετικά με το προσωπικό των επιχειρήσεων

Αναφέρεται στη γνώση που πρέπει να έχουν οι αρμόδιοι ιθύνοντες σχετικά με τα άτομα που εμπλέκονται σε ένα περιστατικό σε συνδυασμό με πληροφορίες αναφορικά με τις επιχειρησιακές δυνατότητες τους, τον εξοπλισμό και την κατάρτισή τους.

Ορισμένα στοιχεία μπορεί να βρεθεί σε αναφορές των μέσων ενημέρωσης σχετικά με τον εμπλεκόμενο προσωπικό των επιχειρήσεων έκτακτης ανάγκης έχουν ως εξής:

4.000 εργαζόμενοι έκτακτης ανάγκης συμμετείχαν κατά τη διάρκεια λασπορρών στην Ουγγαρία (2010)

5.500 αστυνομικοί και εργαζόμενοι έκτακτης ανάγκης κινητοποιήθηκαν για την οργάνωση της εκκένωσης στο και των εργαζομένων έκτακτης ανάγκης είχαν κινητοποιηθεί για να οργανώσει την εκκένωση κατά τη διάρκεια φεστιβάλ στο Duisburg της Γερμανία (2010)

240.000 εργαζόμενοι έκτακτης ανάγκης και 2.000 μέλη των ενόπλων δυνάμεων απασχολήθηκαν με τις δασικές πυρκαγιές στη Ρωσία (2010)

500 εργαζόμενοι έκτακτης ανάγκης στάλθηκαν σε έκρηξη σε ορυχείο στη Ρωσία (2010)

2.500 διασώστες, συμπεριλαμβανομένων 1.500 πυροσβεστών, εστάλησαν σε σεισμόπληκτη περιοχή στην κεντρική Ιταλία (2009)

70.000 εργαζόμενοι έκτακτης ανάγκης έλαβαν μέρος στις επιχειρήσεις απόκρισης και αποκατάστασης μετά την τρομοκρατική επίθεση στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου στη Νέα Υόρκη, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών, πυροσβεστών και των εργαζομένων στις κατασκευές (2001)

200.000 εργαζόμενοι αποκατάστασης είχαν εμπλακεί σε δραστηριότητες καθαρισμού το 1986-1987 μετά την καταστροφή στο Τσερνομπίλ (1986).

Οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι έκτακτης ανάγκης συχνά εμπλέκονται στην αντιμετώπιση μεγάλων καταστροφών που συμβαίνουν εκτός Ευρώπης.

Μετά το σεισμό στην Αϊτή (2010):

- 64 άτομα στάλθηκαν από το Ηνωμένο Βασίλειο

- 500 άτομα προσωπικό, ιδιαίτερα οι εργαζόμενοι διάσωσης, εστάλησαν από τη Γαλλία
- 450 στρατιώτες, 50 ιατροί, τεχνικοί και ειδικοί απεστάλησαν από την Ισπανία
- 20 εργαζόμενοι έκτακτης ανάγκης πήγαν από την Πορτογαλία
- ένα αεροπλάνο με μια αναζήτηση και διάσωσης ομάδα πήγε από τις Κάτω Χώρες
- τρεις ιατρικές ομάδες είχαν στάλθηκαν από την Ουγγαρία.

Η συλλογή αυτών των στοιχείων είναι μια ιδιαίτερα πολύπλοκη διαδικασία. Οι μεγάλες και σύνθετες σκηνές καταστροφών υπονομεύουν τις προσπάθειες των διαχειριστών έκτακτης ανάγκης για την παρακολούθηση των πόρων. Το μεγάλο χρονικό διάστημα των επιχειρήσεων που μπορεί να διαρκέσει και εβδομάδες ή ακόμη και μήνες, σε μεγάλες περιοχές και με αλλαγές στις βάρδιες, η ποικιλομορφία των οργανώσεων που συμμετέχουν ή των αυθόρμητων εθελοντών και πόρων που εισρέουν στο τόπο της καταστροφής εισάγουν τεράστιες δυσκολίες όχι μόνο στην τήρηση της περιμέτρου και στον έλεγχο του προσωπικού αλλά και στη διατήρηση της συνειδητοποίησης των θέσεων και των δραστηριοτήτων του προσωπικού.

Αν και ο ακριβής αριθμός των εργαζομένων έκτακτης ανάγκης είναι δύσκολο να εκτιμηθεί, τα διαθέσιμα στοιχεία και ο μεγάλος αριθμός των ανθρώπων που πλήττονται από καταστροφές και που έχουν ανάγκη από άμεση βοήθεια είναι αξιόπιστοι δείκτες που αντιπροσωπεύουν τους εργαζομένους έκτακτης ανάγκης για ένα σημαντικό ποσοστό του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού. Ακριβής αριθμός μπορεί να δοθεί για ορισμένες ομάδες, όπως οι πυροσβέστες. Σύμφωνα με την έκθεση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ), σε χώρες της Ευρώπης υπάρχει κατά μέσο όρο ένας πυροσβέστης για κάθε 1.000-1.200 κατοίκους. Υπάρχουν, επίσης, ένας σημαντικός αριθμός των εθελοντών πυροσβεστών.

Ο σχεδιασμός ετοιμότητας πρέπει να γίνει με τέτοιο τρόπο που να διασφαλίζει τον έλεγχο της σκηνής όσο το δυνατό νωρίτερα και να επιτυγχάνεται η επισκόπηση των διαφορετικών εμπλεκόμενων οργανισμών ανά περιστατικό. Για το σκοπό αυτό απαιτούνται μηχανισμοί για την καταμέτρηση και αναγνώριση του προσωπικού (πχ σύσταση ειδικών μονάδων από το διοικητή του περιστατικού, ειδικές εκθέσεις δραστηριοτήτων, γιλέκα υψηλής ορατότητας, περιβραχίονα με κωδικοποίηση, “έξυπνες κάρτες”), Ανάπτυξη ελάχιστων προτύπων για την ασφάλεια και την κατάρτιση υγείας για όλο το προσωπικό έκτακτης ανάγκης (κοινή ορολογία για θέματα υγείας και ασφάλειας, ΜΑΠ, διαδικασίες απολύμανσης, εκπαίδευση ανάλογα με την ειδίκευση του προσωπικού κτλ

3. 3. Πληροφορίες σχετικά την κατάσταση υγείας του προσωπικού των επιχειρήσεων

Η συλλογή των στοιχείων σχετικά για τους τραυματισμούς του προσωπικού των επιχειρήσεων, ασθένειες, και οι πηγές έκθεσης σε τοξικές ουσίες και φυσικούς κινδύνους, ο τρόπος που αντιμετωπίστηκαν, καθώς και η γενική κατάσταση της υγείας τους, είναι μια άλλη κρίσιμη κατηγορία πληροφοριών,.

Επιτρέπει στους διαχειριστές της ασφάλειας να παρέμβουν για την αντιμετώπιση των θεμάτων υγείας και ασφάλειας των συγκεκριμένων εργαζομένων, προκειμένου για να μειωθούν οι κίνδυνοι, όσο οι επιχειρήσεις απόκρισης και αποκατάστασης εξελίσσονται.

Ωστόσο, σε μια μεγάλη καταστροφή, με τόσους πολλούς ανθρώπους σοβαρά τραυματισμένους ή νεκρούς, το προσωπικό έκτακτης ανάγκης επικεντρώνεται συχνά σε ιατρικές ανάγκες των θυμάτων, αντί για τον έλεγχο και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την δική του υγεία.

Παράλληλα τα θύματα των καταστροφών διασκορπίζονται σε πολλές ιατρικές εγκαταστάσεις κάνοντας δυσχερή τη συλλογή των δεδομένων.

Η εμπλοκή πολλών και διαφορετικών εμπλεκόμενων οργανώσεων στην μεγάλης γεωγραφικής κλίμακας σκηνή της καταστροφής καθιστά δύσκολο να συλλεχθούν οι απαραίτητες πληροφορίες κατάστασης της υγείας του προσωπικού.

Παρά το γεγονός ότι ορισμένες μεμονωμένες οργανώσεις μπορεί να έχουν μηχανισμούς για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους τραυματισμούς ή την έκθεση σε κάποιο βλαβερό παράγοντα που υπέστησαν τα μέλη τους, οι μηχανισμοί αυτοί μπορεί να μην είναι αποτελεσματικοί στις συνθήκες που επικρατούν μετά από μία καταστροφή.

Χωρίς έγκαιρη ανάδραση σχετικά με τους τραυματισμούς, οι διαχειριστές της ασφάλειας των καταστροφών δεν θα έχουν ακριβείς πληροφορίες σχετικά με το πεδίο και την έκταση των μη κρίσιμων τραυματισμών που συνήθως δεν δηλώνονται, καθώς και τις συγκεκριμένες περιοχές του χώρου όπου συγκεκριμένοι τραυματισμοί συμβαίνουν.

Απαιτείται ενιαίος μηχανισμός συλλογής δεδομένων και στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις βλάβες υγείας του προσωπικού των επιχειρήσεων. Επίσης συστήματα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή για την παρακολούθηση και την παροχή έγκαιρων πληροφοριών σε σημαντικά γεγονότα. Επιπλέον, για να είναι περισσότερο χρήσιμα για την πρόληψη των βλαβών υγείας, τα συστήματα αυτά πρέπει να μπορούν να λειτουργούν όσο το δυνατό πιο κοντά σε πραγματικό χρόνο, ανάλογα με τις περιστάσεις. Το πως θα εφαρμοστούν τα εν λόγω συστήματα θα διαφέρει σαφώς ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της τοπικής κοινότητας.

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

4.1 Αξιολόγηση των κινδύνων

Η αξιολόγηση της επικινδυνότητας είναι μια διαδικασία εντοπισμού των κινδύνων που είναι παρόντες στη σκηνή και τον καθορισμό των πιθανών επιπτώσεων τους στην υγεία και την ασφάλεια του προσωπικού.

Κάνοντας αυτές τις εκτιμήσεις για πολλούς κινδύνους απαιτείται τεχνική υποστήριξη πέρα από την απλή παροχή πληροφοριών σχετικά με την παρουσία ή το επίπεδο του κινδύνου στη σκηνή της καταστροφής. Για ορισμένους κινδύνους αυτή η εκτίμηση είναι απλή, για άλλους, όμως, όπως είναι οι βιολογικές επιδράσεις συγκεκριμένων υλικών δεν είναι πλήρως κατανοητοί ή δεν υπάρχει συναίνεση σχετικά με τα κατάλληλα προστατευτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Για παράδειγμα, στην περίπτωση των σύνθετων κινδύνων του αναπνευστικού, η αξιολόγηση της επικινδυνότητας απαιτεί περισσότερες πληροφορίες από την απλή μέτρηση του επιπέδου ενός μολυσματικού παράγοντα στο περιβάλλον. Μεμονωμένες οργανώσεις δεν διαθέτουν την τεχνογνωσία για την αξιολόγηση των κινδύνων ή θέτουν διαφορετικά κριτήρια για την αξιολόγηση αυτών. Παράλληλα λόγω των χρονικών περιορισμών της φύσης της κατάστασης έκτακτης ανάγκης απαιτείται ταχεία εκτίμηση των κινδύνων.

Μπορεί να χρειαστεί σημαντική συμβολή εμπειρογνομόνων για την λήψη αποφάσεων. Για να εξασφαλιστεί ότι η κατάλληλη τεχνογνωσία είναι διαθέσιμη μετά από μια καταστροφή, σχετικών τεχνικών εμπειρογνομόνων και οργανισμών πρέπει να προσδιορίζονται ως συστατικό της ετοιμότητας. Θα μπορούσαν να αντληθούν αυτοί οι εμπειρογνώμονες από τις ομοσπονδιακές, κρατικές υπηρεσίες ή τοπικούς φορείς, πανεπιστήμια, μη κυβερνητικές οργανώσεις, ή τον ιδιωτικό τομέα. Ανάλογα με τη φύση της καταστροφής, τα άτομα με γνώσεις σχετικές με τη διαχείριση της ασφάλειας θα μπορούσε να κυμαίνονται από στρατιωτικούς εμπειρογνώμονες σε αντισυμβατικά όπλα και μολυσματικών ασθενειών, επιδημιολόγους να υγειονόμους ή ιατρούς.

Οι διαχειριστές της ασφάλειας πρέπει να καταλάβουν οποιαδήποτε διαδικαστικές ή νομικές απαιτήσεις για να κληθούν οι απαιτούμενοι ειδικοί μετά από μια καταστροφή και πόσο γρήγορα μπορούν να ανταποκριθούν σε μια εξελισσόμενη εκδήλωση.

Η ενσωμάτωση αυτής της βοήθειας στη λήψη αποφάσεων απαιτεί επίσης συντονισμό μεταξύ των διάφορων φορέων για την προώθηση της απαιτούμενης ανταλλαγής γνώσης μεταξύ των εμπλεκόμενων οργανώσεων και των εξωτερικών εμπειρογνομόνων. Όταν δεν υπάρχει κανένας μηχανισμός για αυτή την αλληλεπίδραση, κρίσιμες τεχνικές πληροφορίες για την προστασία της ασφάλειας ανταπόκρισης δεν μπορεί να συνδεθούν αποτελεσματικά με την ασφάλεια και επιχειρησιακές αποφάσεις.

Υπάρχουν σημαντικά προβλήματα στον καθορισμό του κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου ή των κατευθυντήριων γραμμών και των ορίων έκθεσης για την ερμηνεία των δεδομένων κινδύνων κατά τη διάρκεια της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Τέθηκαν ερωτήματα σχετικά με την καταλληλότητα των υφιστάμενων κατευθυντήριων γραμμών της επαγγελματικής έκθεσης για μικρότερης διάρκειας ή δυνητικά πολύ έντονη έκθεση, κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Διαφορές πρέπει να επιλυθούν και μεταξύ των κατωτάτων ορίων έκθεσης που ορίζονται για εργασιακό περιβάλλον σε σχέση με εκείνες για συνολική έκθεση του ευρύτερου κοινού.

Για να βελτιωθεί η συνολική κατανόηση των επιπτώσεων από την έκθεση σε ένα κίνδυνο, υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω επιστημονική έρευνα και τη συλλογή δεδομένων για την καλύτερη κατανόηση από έντονη βραχυπρόθεσμη έκθεση ή/και την ταυτόχρονη έκθεση σε πολλούς κινδύνους, και τις πιθανές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην υγεία που μπορεί να προκύψουν.

Λόγω της πολυπλοκότητας αυτών των περιοχών, μια τέτοια ερευνητική προσπάθεια αποτελεί κατ'ουσία, μια μακροπρόθεσμη επένδυση για τη βελτίωση της κατανόησης στους τομείς αυτούς.

Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, κατευθυντήριες γραμμές απαιτούνται για να βοηθήσουν στους διοικητές των περιστατικών στη λήψη αποφάσεων ως μέρος της συνολικής ανάλυσης κινδύνου-οφέλους των επιχειρήσεων αντιμετώπισης.

4.2 Διαχείριση των κινδύνων:

Η Διαχείριση των κινδύνων αναφέρεται στη στάθμιση των δυνητικών κερδών στην προστασία της ζωής σε σχέση με το επίπεδο των κινδύνου από τη συνέχιση των επιχειρήσεων

Λόγω του μεγάλου αριθμού των ατόμων που πλήττονται από καταστροφές είναι συχνά δύσκολο να προσδιοριστεί το πιθανό όφελος από τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες διάσωσης. Η διάκριση των φάσεων της διάσωσης από την αποκατάσταση είναι δύσκολη.

Οι εμπλεκόμενοι οργανισμοί από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους μπορεί να έχουν πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις για τη διαχείριση του κινδύνου πχ η αστυνομία από την επείγουσα ιατρική. Η αποφάσεις σαφώς διαφέρουν και δύσκολα μπορούμε να πούμε ποια είναι η σωστή προσέγγιση στο θέμα.

Ωστόσο, η απόφαση αυτή θα μπορούσε να έχει σημαντικές συνέπειες για την ασφάλεια ανταπόκρισης, ανάλογα με το περιστατικό. Παράλληλα παρά το γεγονός ότι δεν πολύ δύσκολα θα υπάρξει συναίνεση σχετικά με τη σωστή προσέγγιση για την επίλυση αυτού του προβλήματος, είναι σαφές ότι η πολιτικά και συναισθηματικά φορτισμένη ατμόσφαιρα μετά από μια καταστροφή δεν είναι η κατάλληλη στιγμή για την επίλυση τέτοιων διαφορών.

Προγραμματισμός για αυτή τη μετάβαση, των φάσεων της διάσωσης και της αποκατάστασης συμπεριλαμβανομένου του πώς η απόφαση θα γίνει και ποιος θα το κάνει, θα πρέπει να συμπεριληφθούν στις δραστηριότητες ετοιμότητας της προ-καταστροφής φάσης.

4.3 Επιλογή ανάμεσα σε προστατευτικές επιλογές

Η αποτελεσματική διαχείριση της ασφάλειας περιλαμβάνει την επιλογή κατάλληλου προστατευτικού εξοπλισμού για το προσωπικό έκτακτης ανάγκης.

Οι διαχειριστές ασφαλείας πρέπει να κατανοήσουν τις διαθέσιμες επιλογές και πώς να επιλέξουν μεταξύ αυτών τις καταλληλότερες.

Θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να καθορίσουν ποιους επιπλέον πόρους ασφαλείας μπορεί να χρειαστούν οι πολλές διαφορετικές συμμετέχουσες οργανώσεις, όταν μια επιχείρηση αρχίζει και καθώς εξελίσσεται.

Ωστόσο, ο υψηλός βαθμός αβεβαιότητας σχετικά με το περιβάλλον κινδύνου κατά τη διάρκεια μιας μεγάλης καταστροφής περιπλέκει αυτές τις προσπάθειες.

Κατά τις πρώτες φάσεις των εργασιών απόκρισης, λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση της επικινδυνότητας δεν είναι διαθέσιμες προκειμένου να καθοδηγήσουν την κατάλληλη επιλογή του απαιτούμενου εξοπλισμού ασφαλείας.

Επιπλέον, συχνά δεν υπάρχει αρχική διαθεσιμότητα σε εξοπλισμό για ιδιαίτερους κινδύνους.

Το γεγονός ότι διαφορετικές οργανώσεις έρχονται στο πεδίο με διαφορετικό εξοπλισμό σε σχέση με τις προδιαγραφές ασφαλείας που αυτός παρέχει ή ότι «Αυθόρμητοι» εθελοντές καταφθάνουν στο πεδίο χωρίς εξοπλισμό ασφαλείας ή εκπαίδευση στη χρήση αυτού αυξάνει την πολυπλοκότητα του προβλήματος.

Ο προγραμματισμός ετοιμότητας συστήνεται να προσανατολίζεται στις εξής κατευθύνσεις:

- Τυποποίηση και διαλειτουργικότητα του εξοπλισμού μεταξύ των διαφόρων οργανώσεων (κατευθυντήριες γραμμές, λίστες ελέγχου κτλ).
- Μνημόνια συνεργασίας με ιδιωτικούς φορείς για την παροχή συμπληρωματικού εξοπλισμού που απαιτείται.
- Προγραμματισμός για κατάρτιση ατόμων στη χρήση του ανωτέρω εξοπλισμού.
- Αναλύσεις κόστους.

5. ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

5.1 Αποτελεσματικοί Μηχανισμοί για την εφαρμογή των αποφάσεων Ασφαλείας

Σαφής οριοθέτηση της αρχής για τη διαχείριση της ασφάλειας στο περιστατικό δεν υπάρχει. Ακόμα κι αν οι διαχειριστές της ασφάλειας έχουν πρόσβαση σε ακριβείς πληροφορίες και τους πόρους που θα απαιτηθούν, για τη λήψη αποφάσεων της ασφάλειας, τα αποτελέσματα των προσπαθειών τους θα έχουν μικρή επίδραση στην ασφάλεια, εκτός αν έχουν κοινοποιηθεί αποτελεσματικά στο προσωπικό έκτακτης ανάγκης και αξιόπιστα υλοποιείται από αυτούς.

Οι διαχειριστές ασφαλείας των περιστατικών θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στο διοικητή του περιστατικού, επαρκή εξουσία και τις ηγετικές ικανότητες που απαιτούνται για να εκτελέσουν τους ρόλους τους στο πλαίσιο της διαχείρισης του περιστατικού και να εξασφαλισθεί ότι οι αναγκαίες αποφάσεις ασφαλείας τίθεται σε εφαρμογή.

Η συμμετοχή πολλών οργανώσεων καθώς και αυθόρμητων εθελοντών δυσκολεύουν την ανάληψη αποτελεσματικής δράσης αφού ενώ οι επιμέρους εμπλεκόμενους οργανώσεις διατηρούν την πρωταρχική ευθύνη για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των μελών τους, δεν υπάρχουν κεντρικοί μηχανισμοί για να επιβάλλουν ακόμα και τα ελάχιστα επίπεδα προστασίας στις διαφορετικές ομάδες απόκρισης, υπονομεύοντας τις προσπάθειες όλων των οργανισμών για την εφαρμογή μέτρων ασφαλείας. Παράλληλα διαφορετικοί οργανισμοί που λειτουργούν σε διάφορους τομείς σε μια καταστροφή μεγάλης κλίμακας αντιμετωπίζουν διαφορετικούς κινδύνους.

Η παρουσία ομάδων εργασίας χωρίς καθόλου προστατευτικό εξοπλισμό κάνει όλους τους άλλους να αναρωτιούνται αν πράγματι χρειάζεται ο προστατευτικός εξοπλισμός. Και αντιστρόφως αν κάποιοι χρησιμοποιούν υψηλότερα επίπεδα προστασίας κάνει τους άλλους να αναρωτιούνται αν προστατεύονται επαρκώς.

Η ανιδιοτελής επιθυμία των διασωστών να βοηθήσουν τα θύματα των καταστροφών όσο το δυνατό νωρίτερα μπορεί να τους ωθήσει να αγνοήσουν πρακτικές ασφαλείας που θεωρούν ότι μειώνουν την αποτελεσματική απόκριση. Πχ στο παγκόσμιο κέντρο εμπορίου θεωρήθηκε ότι η αναπνευστική προστασία εμπόδιζε την ικανότητά τους για δουλειά και εν τέλει πολλά αναπνευστικά προβλήματα του προσωπικού αναφέρθηκαν. Οι ατομικές αντιλήψεις απέναντι στον κίνδυνο τείνουν πολύ συχνά να διαφέρουν από αυτές που συστήνονται με βάση τα επιστημονικά δεδομένα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα επικοινωνίας που συχνά συνδέονται με περιπτώσεις καταστροφών μπορεί να είναι δύσκολη για τους διαχειριστές ασφαλείας η διάχυση των πληροφοριών για την επικινδυνότητα και ασφάλεια.

Περιοδικές συναντήσεις ασφαλείας αναφέρονται ως χρήσιμες για τη διάδοση πληροφοριών για την ασφάλεια σε όλο το φάσμα των οργανώσεων που συμμετέχουν σε ένα καταστροφικό γεγονός (πριν την έναρξη των εργασιών απόκρισης ή την έναρξη βάρδιας).

Προσοχή απαιτείται ώστε να μην υπάρχει απελευθέρωση συγκρουόμενων, παραπλανητικών ή με άλλο τρόπο ασαφείς πληροφορίες από πολλαπλές οργανώσεις απόκρισης αφού κάτι τέτοιο δεν ωφελεί την ασφάλεια.

Λόγω των δυσκολιών που παρουσιάζονται στη δημιουργία περιμέτρου σε πολύ μεγάλης χωρικής έκτασης καταστροφή καθιστώντας δυσχερή τον έλεγχο ή ανέφικτο, η ίδρυση δευτεροβάθμιας ή εσωτερικής

περιμέτρου σε μια καταστροφής είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την εφαρμογή πρακτικών ασφαλείας για συγκεκριμένες περιοχές.

Λόγω της ποικιλομορφίας των οργανισμών που λαμβάνουν μέρος στις επιχειρήσεις απόκρισης θεωρείται ως απαραίτητο μέτρο ως βασικό στοιχείο επικοινωνίας η παροχή των απαραίτητων πληροφοριών ασφαλείας στον τόπο της καταστροφής με βασικές οδηγίες της χρήσης του προστατευτικού εξοπλισμού, συμπληρωματικά και όχι ως υποκατάστατο της εκπαίδευσης που θα πρέπει να έχουν λάβει πριν συμβεί το περιστατικό.

5.2 Μέτρα για την προστασία της υγείας του προσωπικού έκτακτης ανάγκης

Οι διαχειριστές ασφαλείας θα πρέπει να είναι σε θέση να καλύψουν τις ιατρικές ανάγκες όλου των προσωπικού που έλαβε μέρος στις επιχειρήσεις έκτακτης ανάγκης και μάλιστα όχι μόνο των τραυματισμών αλλά και αυτών των αναγκών που είναι πιθανόν να εμφανιστούν και μετά τη λήξη του περιστατικού καθώς επίσης και άλλων αναγκών που έχουν να κάνουν με τη διοικητική μέριμνα του προσωπικού.

Η παρατεταμένη διάρκεια των μεγάλων επιχειρήσεων αντιμετώπισης των καταστροφών δημιουργεί την ανάγκη για λήψη πρόσθετων μέτρων υγείας και ασφάλειας του προσωπικού, αφού το προσωπικό εργάζεται για μεγάλα χρονικά διαστήματα ή με βάρδιες που οδηγεί στην εξάντληση του προσωπικού ή στην απώλεια της λειτουργικής του ικανότητας, αλλά ο σχεδιασμός ετοιμότητας έχει αποδειχθεί ότι δεν υποστηρίζει επαρκώς τον τομέα αυτόν.

Ενώ, υπάρχει σχετική έρευνα για τις ψυχολογικές επιπτώσεις του στρες των τραυματικών γεγονότων μεταξύ των επιζώντων που θεωρούνται άμεσα θύματα, λίγοι ερευνητές έχουν εξετάσει τις ψυχολογικές επιπτώσεις σε ανθρώπους που η έκθεσή τους θεωρείται ως έμμεση. Οι άνθρωποι που εκτίθεται έμμεσα σε τραυματικά γεγονότα είναι η οικογένεια, οι φίλοι, οι γείτονες, οι συνάδερφοι και το προσωπικό έκτακτης ανάγκης. Αν και όπως ήταν αναμενόμενο, η έρευνα έχει τεκμηριώσει ότι η επικράτηση του μετατραυματικού στρες είναι χαμηλότερη σε αυτούς που έμμεσα έχουν εκτεθεί στην καταστροφή σε σύγκριση με αυτούς που άμεσα εκτίθεται στην ίδια καταστροφή οι μελέτες δείχνουν επίσης ότι η **φυσική εγγύτητα με τα τραυματικά γεγονότα συνδέεται άμεσα με την μεγαλύτερη πιθανότητα εμφάνισης τραυματικής συμπτωματολογίας, δηλαδή άνθρωποι που δεν βιώνουν άμεσα μια καταστροφή μπορεί επίσης να εμφανίσουν στρεσογόνες αντιδράσεις**. Το προσωπικό των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης συχνά εκτίθεται όχι μόνο έμμεσα αλλά και άμεσα σε καταστροφές

Ενώ τα άτομα σε αυτά τα επαγγέλματα έχουν επικεντρώσει την προσοχή τους σε μεγάλο βαθμό στην ικανοποίηση των αναγκών των επιζώντων οι ψυχολογικές επιδράσεις που οι ίδιοι αντιμετωπίζουν είναι σημαντικοί κίνδυνοι που θα πρέπει να εξετασθούν. Η έκθεση του προσωπικού των επιχειρήσεων έκτακτης ανάγκης σ' ένα περιβάλλον καταστροφής έχει ως αποτέλεσμα τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα ψυχολογικές και σωματικές συνέπειες.

Ως συχνότερες διαταραχές αναφέρονται ο τρόμος, η ανικανότητα, το PTSD, η κατάθλιψη, νευρολογικές διαταραχές, σε συνδυασμό με σωματικά συμπτώματα, όπως μυοσκελετικά προβλήματα, γαστρικές διαταραχές και χρόνια σωματική κόπωση, που συχνά σχετίζονται με το άγχος.

Στη βιβλιογραφία γίνεται ιδιαίτερη αναφορά σε φαινόμενα όπως η «σύγκρουση ρόλων», η «επαγγελματική εξουθένωση» και η «παράλυση».

Η **«σύγκρουση ρόλων»** είναι μια έννοια που συχνά συνδέεται με το προσωπικό των επιχειρήσεων έκτακτης ανάγκης και αναφέρεται στην προβολή του ηρωικού ρόλου έναντι του επαγγελματικού. Σε σχετικές μελέτες επισημαίνεται η ανάγκη εκ μέρους των εργαζομένων για άρνηση και καταστολή των συναισθηματικών αντιδράσεων που μπορεί να διασαλεύουν την εικόνα που θέλουν να προβάλλουν. Μια εικόνα ηρωισμού, συναισθηματικής συγκράτησης, επιφανειακής ηρεμίας ή και υπερ-επαγρύπνησης (macho image), προκειμένου: να ανταποκριθούν στις

απαιτήσεις της αποστολής τους, να μη προκληθούν προβλήματα στην επαγγελματική τους εξέλιξη ή να χάσουν το σεβασμό τους ανάμεσα στους συναδέλφους τους ή τους πολίτες (που θεωρούν ότι στην περίπτωση αυτή δε θα είναι σε θέση να τους βοηθήσουν).

Η **“επαγγελματική εξουθένωση”** προκύπτει από την έντονη τάση εκ μέρους των ατόμων να συνεχίσουν να εργάζονται για υπερβολικά μεγάλο χρονικό διάστημα με ενδεχόμενο αποτέλεσμα να καταρρεύσουν από την εξάντληση ή να γίνουν αναποτελεσματικοί κατά τη διαδικασία της λήψης των αποφάσεων.

Το προσωπικό των επιχειρήσεων έκτακτης ανάγκης θεωρείται ότι αποτελεί ένα σημαντικό μέρος των **«κρυφών θυμάτων»** (“hidden victims”), με συνεπακόλουθο τη μείωση της απόδοσης στο έργο που επιτελούν. Οι απασχολούμενοι στην αντιμετώπιση των καταστροφών είναι ευάλωτοι σε εξάντληση, σωματική κόπωση καθώς και στρες και είναι σε κίνδυνο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Επηρεάζονται ψυχολογικά και μπορεί να θυματοποιηθούν.

Μακροπρόθεσμα, οι επαναλαμβανόμενες ψυχολογικές πιέσεις αυτού του είδους δύναται να οδηγήσουν σε **επαγγελματική εξουθένωση** (burnout). Πρόκειται για μια αργή διαδικασία η οποία δεν γίνεται άμεσα αντιληπτή από το ίδιο το άτομο.

Η **“παράλυση”** (paralysis) αναφέρεται συχνά ως το τελευταίο στάδιο της επαγγελματικής εξουθένωσης για τις περιπτώσεις όπου τα άτομα είναι συγκλονισμένα από την πίεση των γεγονότων σε τέτοιο βαθμό, ώστε δεν είναι σε θέση ν’ αναλάβουν δράση. Η υψηλή πίεση και το στρες μπορούν να επιφέρουν σοβαρές ψυχολογικές επιπτώσεις και προώθηση της παθητικότητας. Ένας από τους πιο βασικούς προγνωστικούς παράγοντες που θεωρείται ότι έχει συνδεθεί με την αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης των ανωτέρω συμπτωμάτων στο προσωπικό έκτακτης ανάγκης είναι η έκθεσή τους σε **στρεσογόνα και αγχωτικά καθήκοντα** κατά τη διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης όπως: της απομάκρυνσης πτωμάτων ή μερών αυτών σε αποσύνθεση για μέρες, διάσωση από μπάζα, με ακρωτηριασμούς των διασωθέντων όπου αυτό είναι η μόνη δυνατότητα, παιδιά που αναζητούν τους γονείς τους, άνθρωποι που κλαίνε για τροφή, στέγη και ιατρική βοήθεια.

Η **σοβαρότητα και η διάρκεια της έκθεσης** σε φρικιαστικά καθήκοντα κατά τη διάρκεια μιας καταστροφής, αποτελούν επίσης ισχυρούς στρεσογόνους παράγοντες. Αυτά τα ευρήματα είναι σύμφωνα και με μελέτες άλλων τύπων τραύματος όπου η διάρκεια της έκθεσης σχετίζεται με PTSD.

Οι αντιδράσεις σε τραυματικές καταστάσεις είναι πιο πιθανές μεταξύ αυτών που τα καθήκοντά τους απαιτούν ασυναίσθητη αλληλεπίδραση με τους επιζώντες.

Η **κοινωνική υποστήριξη** θεωρείται ως ένας ισχυρός προγνωστικός παράγοντας για την ανάκαμψη από τις τραυματικές εμπειρίες που βιώνονται κατά τη διάρκεια μιας καταστροφής καθώς και για μετά-τραυματική ανάπτυξη.

Η **έλλειψη πρότερης επαγγελματικής** εμπειρίας σχετίζεται άμεσα με αισθήματα άγχους που μπορεί να βιώνει το άτομο και τα συμπτώματα PTSD. Η προηγούμενη εμπειρία εργασίας με επιζώντες φαίνεται να αποτελεί ένα προστατευτικό παράγοντα.

Το προσωπικό έκτακτης ανάγκης που εργάζεται σε μια περιοχή μπορεί παράλληλα να ανήκει στους επιζώντες της καταστροφής. Η περίπτωση να έχουν υποστεί **προσωπικές απώλειες** και βλάβες είναι ένας από τους ισχυρότερους παράγοντες μακροχρόνιας πρόβλεψης ψυχολογικής δυσφορίας.

Η λήψη μέτρων αποκατάστασης του προσωπικού είναι ζωτικής σημασίας και οι αρμόδιοι ιθύνοντες πρέπει να δώσουν το παράδειγμα λόγω της τάσης του προσωπικού να μιμηθεί τους ηγέτες του. Τα μέτρα που συστήνονται έχουν ως εξής:

- Διοικητική μέριμνα προσωπικού των επιχειρήσεων (φαγητό, ύπνο, εγκαταστάσεις υγιεινής, απολύμανση, διάλλειμα)
- Ιατρική περίθαλψη σε πραγματικό χρόνο
- Προστασία Ψυχικής Υγείας
- Μακροπρόθεσμη παρακολούθηση της υγείας μετά από ένα περιστατικό

5.3 Διαχείριση Πόρων και Εξοπλισμού Ασφαλείας

Ο μεγάλος αριθμός πόρων που εισρέει στον τόπο της καταστροφής καθιστά δύσκολη την διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού και του εξοπλισμού ασφαλείας. Παράλληλα πολύπλοκοι κίνδυνοι στη σκηνή της μείζονος καταστροφής περιπλέκουν για προσπάθειες για τη διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας

Για την προστασία του προσωπικού έκτακτης ανάγκης, οι διαχειριστές ασφαλείας πρέπει να είναι σε θέση να ελέγχουν την ροή των εθελοντών (ειδικά αν δεν υπάρχει μηχανισμός που να τους συνδέει με το σύστημα εντολών στο περιστατικό) καθώς και των πόρων ασφαλείας και εξοπλισμού σε ένα περιστατικό.

Η ανεξέλεγκτη είσοδος ατόμων στη σκηνή της καταστροφής μπορεί να δημιουργήσει νέα προβλήματα ασφαλείας. Ομοίως και η ασυντόνιστη παράδοση προμηθειών ή εξοπλισμού στη σκηνή της καταστροφής μπορεί να «πνίξει» τα εφοδιαστικά συστήματα, αφού εν τέλει μπορεί να μην είναι σε θέση να υποστηρίξουν τις προσπάθειες απόκρισης και ανάκαμψης. Παράλληλα οι ζημιές στις υποδομές μπορεί να εμποδίσουν τους διαχειριστές από το λάβουν τις αναγκαίες προμήθειες και πόρους.

Απαιτείται η υιοθέτηση καλύτερων μέτρων για την ανάκληση και την αμοιβαία βοήθεια του προσωπικού (μηχανισμοί για την αξιοποίηση της εξωτερικής βοήθειας, ασκήσεις, καλύτερα σχέδια κτλ), η εφαρμογή καλύτερων μηχανισμών για την αξιοποίηση και τη διαχείριση των εθελοντών και η θέσπιση συστημάτων για τη διαχείριση της εφοδιαστικής του εξοπλισμού ασφαλείας

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ανωτέρω παρουσίαση συνοπτική παρουσίαση των προβληματικών πτυχών σε ότι αφορά την διαχείριση της ασφάλειας του προσωπικού έκτακτης ανάγκης στο πεδίο μετά από μια καταστροφή μεγάλης κλίμακας και οι συστάσεις που δίνονται αποτελούν μια πρώτη προσέγγιση για τη θέσπιση αναλυτικών κατευθυντήριων οδηγιών που απαιτείται να θεσπιστούν. Απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση της κείμενης νομοθεσίας ως προς υφιστάμενα μέτρα που περιλαμβάνονται ή που εκλείπουν ή χρήζουν αναθεώρησης και ευρεία διαβούλευση προκειμένου να ενσωματωθούν στο εθνικό μας δίκαιο.